

IV. Zpráva o postupu prací na systému finanční pomoci studentům v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, realizovaných od 8. 5. 2009 do 31. 3. 2010

1. Dosavadní organizační zajištění a výsledky práce určené k dalšímu rozpracování

Cílem Zprávy o postupu prací na systému finanční pomoci studentům (dále jen „Zpráva“) je vládu informovat o výsledcích práce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) na přípravě systému finanční pomoci studentům. Materiál shrnuje klíčové aktivity uskutečněné v souvislosti s přípravou reformy systému finanční pomoci studentům a mapuje pokrok, kterého bylo dosaženo během funkčního období této vlády. Výsledky dosavadní práce by měly sloužit jako podklad pro přípravu věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům a být potenciálně i zdrojem informací pro širší odbornou veřejnost.

Práce na návrhu finanční pomoci studentům byly zahájeny na základě programového prohlášení vlády ČR z roku 2006, ve kterém bylo uvedeno: „*Budou vytvořeny podmínky pro větší zpřístupnění vysokoškolského vzdělávání a pro rozšíření nabídky studijních oborů. Vláda sníží sociální bariéru v přístupu k vysokoškolskému vzdělání a navýší prostředky z veřejných zdrojů pro vzdělávání, vědu a výzkum. Vláda nezavede školné, ale otevře diskusi o větším zapojení soukromých zdrojů do financování vysokých škol, vědy a výzkumu*”. Základní principy navrhovaného systému finanční pomoci studentům byly obsaženy v Bílé knize terciárního vzdělávání¹ (kapitola 6 a 7).

Příprava účinného systému finanční pomoci studentům od začátku patřila mezi priority současné vlády. Ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Miroslava Kopicová ve svém prohlášení „Cíle MŠMT v oblasti terciárního vzdělávacího sektoru a výzkumu, vývoje a inovací” mimo jiné uvedla: „*Rozhodně hodlám pokračovat v reformě vysokého školství a postupně uskutečňovat změny navržené v Bílé knize terciárního vzdělávání. Za zvlášť důležitý cíl považuji urychlení práce na přípravě moderního systému finanční pomoci studentům.*”²

Návrh reformy finanční pomoci studentům byl pod vedením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy připravován ve spolupráci s odbornou veřejností a dalšími reprezentanty společnosti. Byly vypracovány a porovnány varianty řešení, aniž by však byly činěny závěry a provedeno vyhodnocení jednotlivých variant. Příslušná rozhodnutí by měla být přijata až příští, již politickou reprezentací. Z tohoto důvodu je současně s touto Zprávou vládě ČR předkládán i **Plán implementace reformy finanční pomoci studentům a Návrh na ustavení mezirezortní komise pro přípravu věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům vysokých škol.**

Návrh reformy finanční pomoci studentům byl od začátku připravován v intenzivní spolupráci všech zainteresovaných zájemců a nevládních organizací. Takový postup - s odvoláním na transparentnost - doporučují EU, OSN a OECD. Uváděným důvodem rozšíření tohoto přístupu je větší naděje na rychlejší přípravu a úspěšnou realizaci reformy.

V první části přípravné fáze prací na reformě finanční pomoci studentům ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ustavila v červenci 2009 nezávislý tým interních a externích expertů, který se začal zabývat podrobným zkoumáním právních řádů vybraných zemí, jež mohou sloužit jako příklad dobré praxe finanční pomoci studentům. Následně v říjnu 2009 rozšířila tento expertní tým o další externí specialisty pro oblast studentských půjček. Vzniklé interní a externí týmy nezávislých expertů zahájily intenzivní práci, která spočívala v přípravě samotného návrhu reformy na věcné, expertní úrovni.

¹ Viz <http://www.reformy-msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>

² Viz <http://www.msmt.cz/pro-novinare/cile-msmt-v-oblasti-terciarniho-vzdelavaciho-sektoru-a>

Pravidelná pracovní setkání interních a externích expertů umožnila vznik podkladové studie *Regulační rámec systému půjček v ČR* a podkladové studie *Srovnání právních rádu vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání*. Obě studie budou v další fázi využity při přípravě věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům ČR, přičemž již v pracovních verzích posloužily také jako materiál k informování veřejnosti o principech reformy.

V druhé části přípravné fáze si ministryně školství, mládeže a tělovýchovy vyžádala nezávislé expertní posouzení návrhu reformy finanční pomoci studentům popsané v Bílé knize terciárního vzdělávání expertním týmem OECD. Tým expertů OECD vysoce ocenil návrh na zavedení systému finanční pomoci studentům, když v říjnu roku 2009 hodnotil reformu terciárního vzdělávání v ČR. V jeho zprávě bylo na adresu návrhu finanční pomoci studentům mimo jiné uvedeno: „*K zajištění rovných vzdělávacích příležitostí je nezbytný komplexní systém studentské podpory. Podle všech informací Česká republika takový systém zatím nemá. Většina českých studentů hradí náklady na své studium z rodinných rozpočtů a z výdělečné činnosti. Sociální podpora na úhradu studijních nákladů je omezená a nepřímá. Celostátní systém přídatků na děti poskytuje na základě zjišťování sociální situace podporu rodinám studentů, kteří nepřesáhli věk 26 let. Tuto podporu tak dostává přibližně jeden ze čtyř studentů. V „Bílé knize“ se navrhuje, aby se studenti coby „samostatné sociální jednotky“ stali konečnými příjemci sociální podpory, a dále aby získávali podporu v podobě systému studijních grantů, studentských půjček a cílených sociálních stipendií. Konkrétně by měl každý student nárok na základní studijní grant, základní studentskou půjčku a v závislosti na prokázání „nízkého sociálně-ekonomického statusu výchozí rodiny“ nebo postižení i na státní stipendium. Současně s tím by byla zrušena nepřímá podpora studentů, což by podle autorů přispělo k tomu, že by systém studentské finanční podpory byl „z dlouhodobého hlediska téměř fiskálně neutrální. Podle našeho názoru je toto schéma studentské podpory ve všech ohledech dobře koncipováno a je v souladu s nejlepší mezinárodní praxí.“ (viz příloha č. 3)³.*

Dále ministryně školství, mládeže a tělovýchovy v listopadu 2009 jmenovala Radu pro reformu vysokoškolského vzdělávání⁴ (dále jen „Rada“), jejímž mandátem je mimo jiné expertní dohled nad reformou finanční pomoci studentům. Cílem Rady je přispět k vysoké expertní úrovni přípravy uvedené reformy a také nastavit její další směřování.

1.1. Organizační struktura přípravy podkladů pro návrh reformy

Jakkoli reforma finanční pomoci studentům má nadrezortní charakter, její gesce patří MŠMT. Ministryně školství, mládeže a tělovýchovy je tedy v současnosti klíčovým subjektem pro její přípravu. Pro realizaci reformy jsou aplikovány postupy projektového řízení, což je přístup v podmínkách české veřejné správy dosud ne zcela rozšířený. Důvodem jeho použití bylo přidělení prostředků ze zdrojů ESF na Individuální projekt národní (Ipn) „Reforma terciárního vzdělávání“ CZ.1.07/4.2.00/06.0003. Předpokládá se, že projektové řízení zvýší mezirezortní komunikaci, provázanost jednotlivých aktivit a reformních kroků, přičemž sníží případná rizika reformy a zajistí vysokou profesionalitu realizace. Z těchto důvodů byla reforma rozvržena do šesti částí, které se dále člení na konkrétní témata. Každá část reformy má přitom jasně definované parametry.

³ http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/sites/default/files/imce/OECD-Expert_Reponse_cz.pdf

⁴ Členy Rady: prof. Ing. Rudolf Haňka - University of Cambridge, doc. Marie Bohatá, CSc. - místopředsedkyně Eurostat, prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. - rektor Masarykovy univerzity, Ing. Zbyněk Frolík - ředitel Linet, spol. s.r.o., Svaz průmyslu, prof. Ing. Jan Hálek, CSc. - senátor, Senát PČR, prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc. - profesor Slezské univerzity Opava, doc. Dr. Ing. Vladimír Kebo - prorektor VŠB -Technické univerzity Ostrava, Petr Kužel - prezident Hospodářské komory, prof. Ing. Jiří Málek, DrSc. - rektor Univerzity Pardubice, prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA - rektor VUT Brno, Ing. Jiří Rusnok - předseda představenstva a generální ředitel ING Penzijní fond, a.s., prof. Jan Švejnar, Ph.D. – (Michiganská univerzita).

Za tímto účelem byl také vytvořen a ke schválení připraven zvláštní mechanismus pro koordinaci prací na reformě, který zahrnuje rovinu politickou i odbornou. Politickou rovinou se rozumí úroveň ministryně školství, mládeže a tělovýchovy a vlády ČR jako celku, politicko-odbornou rovinu představuje MŠMT a rovinu odbornou pak garanti aktivit, kteří tvoří hlavní expertní tým, jenž byl pověřen koordinací prací na reformě v rámci Individuálního projektu národního „Reforma terciárního vzdělávání“.

2. Zapojování veřejnosti do přípravy návrhu ve čtyřech stupních

Zapojování veřejnosti přispívá ke kvalitě hodnocení dopadů právní regulace (RIA). Proto expertní tým před zahájením práce na RIA prováděl - jako přípravnou fázi - nejen připomínkové řízení a informování, ale také skutečné konzultace a partnerství ve smyslu Metodiky pro zapojování veřejnosti do příprav vládních dokumentů zpracované Ministerstvem vnitra v roce 2009.

Fáze konzultací v průběhu přípravy reformního návrhu principů finanční pomoci studentům je zásadní, neboť správné definování problémů je klíčové pro efektivitu dalšího procesu a podmiňuje soustředění práce na dosažení správných výsledků. V oblasti konceptuální přípravy opatření na odstranění nerovností v přístupu k vysokoškolskému studiu byla proto zahájena konzultační jednání se všemi aktéry studentské a vzdělávací politiky. Podněty a připomínky, které od těchto aktérů přicházely v souvislosti s návrhy nových opatření, byly průběžně vyhodnocovány a zpracovávány do předkládaných principů.

Konzultace byly prováděny jednak s jednotlivci, jednak s vyjmenovanými subjekty. Náměty, které z konzultací s těmito konzultačními místy vzešly, byly při přípravě návrhu reformy finanční pomoci studentům promítnuty do principů a návrhů na zpracování dalších expertních prací.

2.1. Informování

V průběhu přípravy reformního návrhu se realizoval tok informací od zpracovatele reformního dokumentu (hlavního expertního týmu) ke konzultovanému subjektu (cílové skupině reformy). Jednalo se o nejnižší stupeň zapojení, který je zároveň nezbytným předpokladem pro aplikaci vyšších stupňů zapojení veřejnosti. Expertní tým považuje zvolenou strategii informování a vzájemných konzultací s jednotlivými aktéry v sektoru terciárního vzdělávání za vysoce účinnou.

2.1.1. Techniky informování

- Byla zřízena informační telefonní linka 234 813 101 zveřejněná na stránkách <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/> a dále byl zřízen informační e-mail pro veřejnost expertiRTV@reformy-msmt.cz zveřejněný tamtéž. Na telefonní linku přicházely telefonáty z médií a z řad veřejnosti (studentů i jejich rodičů), ale také z jiných rezortů, neziskových organizací a zástupců vysokých škol.
- Byly zřízeny www stránky <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/> věnované návrhu reformy.⁵
- Členové hlavního expertního týmu prezentovali obsah návrhu reformy ve svých vystoupeních na konferencích.
- Byla pravidelně kontaktována média, zveřejňovány články a rozhovory, proběhly televizní a rozhlasové diskuse.
- Blogy expertů, např. <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/daniel-munich.php>

⁵ V příloze č. 6 uvádíme návštěvnost těchto stránek. <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/navrh-reformy-financni-pomoci-studentum>

- Byly pořádány tiskové konference a činěna tisková prohlášení.
- Byly zpracovány návrhy letáků a plakátů pro studenty.
- Různé zpravodajské www servery a také zástupci vysokých a středních škol byli informováni o novinkách formou e-mailových upozornění.⁶

2.2. Připomínkování

V průběhu přípravy reformního návrhu se realizoval tok informací, požadavků, názorů či kritiky od konzultovaných subjektů směrem ke zpracovateli reformního dokumentu. Nejednalo se přitom pouze o připomínkování textu, anebo jen o naslouchání a sběr informací od konzultovaných subjektů, ale také o diskuse v rámci internetového fóra⁷ a také na síti Facebook „Jak na finanční pomoc studentům?“⁸.

2.2.1. Techniky připomínkování

- Výzkum studentů vysokých škol, dotazníky a podpůrné průzkumy (podrobnosti jsou v samostatné příloze č. 4⁹ - Hlavní výsledky výzkumu studentů vysokých škol).
- Osobní rozhovory, kulaté stoly, meetingy (individuální a skupinové).
- Telefonické rozhovory na informační telefonní lince 234 813 101, elektronické odpovídání dotazů e-mailem jednotlivým studentům, zejména handicapovaným. Tím vznikla na stránkách finanční pomoci studentům sekce Často kladené otázky, která je pravidelně aktualizována¹⁰.
- V období od dubna 2009 do března 2010 probíhala expertní setkání a zejména diskuse se zástupci jiných rezortů, např. se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí, se kterými expertní tým diskutoval možné změny, zejména v oblasti pojmů a terminologie sociálního systému, a se zástupci Ministerstva financí v oblasti daňových změn a možností návrhu základního studijního grantu studentů. Expertní setkání se zástupci jiných rezortů se také týkala srovnání zahraničních systémů finanční pomoci studentům a identifikací příkladů dobré praxe v zahraničí, které by byly uskutečnitelné v českém právním prostředí. Závěry těchto diskusí jsou zohledněny v jednotlivých principech finanční pomoci studentům včetně návrhů na zabezpečení dílčích principů pro další rozpracování.
- V rámci stránek finanční pomoci studentům vznikla tzv. „Internetová fóra“ k dílčím tématům. Na stránkách finanční pomoci studentům byla zřízena dvě fóra. „Fórum pedagogů, studentů a firem k definici praxe a stáže studentů“ je určeno k diskusi o koncepčních změnách v problematice praxe a stáže studentů, jejich smluvních pravidel a zdaňování včetně spolupráce podniků a vysokých škol a k připomínkování předložených návrhů, příprava vlastních návrhů a stanovisek, článků a názorů. „Fórum odborníků z praxe, handicapovaných studentů a jejich rodičů“ je určeno k diskusi o koncepčních změnách v problematice handicapovaných studentů se širokým zapojením veřejnosti cestou připomínkování předložených návrhů, přípravy vlastních návrhů a stanovisek, článků a názorů. Obě fóra jsou propojena s Facebookem obsahujícím i formulář pro polemiku s tezemi a jinými příspěvky.¹¹
- Významné místo v průběhu připomínkování a konzultací zaujala také sociální síť Facebook „Jak na finanční pomoc studentům“. Veřejná diskuse na této síti byla propojena se stránkami

⁶ V příloze č. 6 uvádíme seznam vysokých a středních škol a zpravodajských serverů, které byly hromadnými e-mailingy kontaktovány a informovány.

⁷ Viz <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/>

⁸ Viz <http://www.facebook.com/group.php?v=wall&ref=nf&gid=184486196383>

⁹ Viz http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/sites/default/files/navrh_reformy/vysledky_vyzkumu.pdf

¹⁰ Viz <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/casto-kladene-otazky>

¹¹ Viz <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/forum-odborniku-z-praxe-handicapovanych-studentu-jejich-rodicu>.

věnovanými finanční pomoci studentům, které slouží v první řadě k informování o průběhu prací a ke zveřejňování článků a pracovních verzí návrhů jednotlivých prvků finanční pomoci. Facebook slouží jako diskusní platforma reformního návrhu finanční pomoci studentům s tím, že nejzajímavější podněty a dotazy, které se v této komunikaci objeví, jsou pravidelně zveřejňovány na stránkách finanční pomoci studentům.¹²

- V období od listopadu 2009 do března 2010 probíhala setkání s předsedou Rady pro reformu vysokoškolského vzdělání. U kulatého stolu byly diskutovány dílčí principy finanční pomoci studentům a problematika s tím spojená. Byly také poskytovány informace o průběhu veřejné debaty a plánu a harmonogramu dalších prací. Rada byla s návrhem reformy finanční pomoci seznámena a na svém zasedání dne 6.4. 2010 ministryni Kopicové doporučila tento návrh předložit vládě.¹³
- Dne 11.12.2009 se uskutečnila tisková konference a následný seminář k výzkumu studentů vysokých škol. Po skončení prezentací hlavního expertního týmu, který představil podrobné výsledky výzkumu studentů vysokých škol, zde byly také prezentovány principy finanční pomoci studentům a byla vedena obsáhlá diskuse se studenty a zástupci cílové skupiny.¹⁴ Výsledky výzkumu i prezentace ze semináře byly zveřejněny na www stránkách finanční pomoci studentům.
- Výrazným prvkem pro politickou ekonomii reformy byl především výzkum studentů (viz písmeno a) výše), který byl realizován na podzim roku 2009. Jde zatím o nejrozsáhlejší výzkum tohoto typu provedený v ČR. Osloveno bylo téměř 24 tisíc studentů, výzkumu se nakonec zúčastnilo 12 tisíc studentů, celková návratnost dosáhla 48 %, což je v případě on-line šetření nezvykle vysoké číslo. K hlavním cílům výzkumu patřilo zjistit přímé i nepřímé náklady spojené se studiem, zdroje, ze kterých studenti tyto náklady hradí (rodiče, stipendia a další sociální dávky, vlastní příjmy, půjčky atd.), jak studenti bydlí a jak jsou s bydlením spokojeni, kolik času věnují studiu, výdělečné činnosti a jiným aktivitám. Výzkum se zaměřil i na názory studentů na různé formy finanční pomoci (půjčky, stipendia) a formy spoluúčasti studentů (různé formy školného) První výsledky byly prezentovány na tiskové konferenci dne 8. 12. 2009. Následoval seminář pro studenty a další zájemce. Výsledky výzkumu studentů posloužily v první řadě jako podklad pro přípravu principů, stanovení cílů návrhu reformy finanční pomoci studentům a i nadále slouží jako podklad pro přípravu parametrů RIA a věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům. Hlavní výsledky výzkumu studentů týkající se finanční pomoci studentů jsou prezentovány v příloze č. 4.¹⁵
- Mezi nejvýznamnější akce zaměřené na připomínkování návrhů patřil seminář k problematice handicapovaných studentů, který se konal dne 1.2.2010 pod záštitou místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Ing. Lucie Talmanové. Spolupořádal jej Výbor dobré vůle Nadace Olgy Havlové ve spolupráci s hlavním expertním týmem IPn Reforma terciárního vzdělávání. Cílem semináře bylo představení návrhu reformy finanční pomoci

¹² Viz <http://www.facebook.com/group.php?v=wall&ref=nf&gid=184486196383>

¹³ V zápise z jednání Rady ze dne 6.4.2010 je uvedeno: „Členové Rady v diskuzi zejména vyzdvihli založení systému spoření pro vzdělávání a možnost podnikových stipendií, která odbourávají bariéry mezi školou a zaměstnavateli. Odstranění věkové bariéry 26 let byl další kladný prvek návrhu a Rada poukázala na to, že na zvýšení věkové hranice na 35 až 42 let se již shodla na minulém zasedání. Senátor profesor Hálek označil předložené dokumenty za výjimečně dobře připravené. Rada doporučila paní ministryni Plán implementace finanční pomoci studentům předložit vládě.“

¹⁴ Cílová skupina byla reprezentována zástupci Studentské komory Rady vysokých škol, České studentské unie (ČeSU), Studentské mezinárodní organizace AIESEC Czech Republic, studenty Vysoké školy ekonomické, zástupci Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, zástupci Iniciativy Pro vzdělanost, atd.

¹⁵ Za podstatné lze považovat i to, že výzkum byl uskutečněn v rámci mezinárodního projektu EUROSTUDENT, což v další fázi prací umožní provést srovnání s dalšími 26 zeměmi, přičemž v centru pozornosti komparativních analýz, které budou provedeny českým týmem, budou zejména země, které na základě studie „Srovnání legislativních úprav financování terciárního vzdělávání ve vybraných zemích“ (studie je přílohou č. 2 Zprávy) mohly sloužit jako příklady dobré praxe. Seminář k přípravě mezinárodní datové báze pro komparativní analýzy se konal v Praze ve dnech 23.3.- 24.3.2010.

handicapovaným studentům. V rámci diskuse nad možnostmi finanční podpory studentům se zdravotním postižením se zjistilo, že jedním z nejtěžších úkolů v tomto směru bude nalézt vhodnou definici handicapovaného studenta. Proto vzniklo internetové fórum zmiňované výše. Na semináři byl věnován velký prostor diskusi s účastníky semináře. Ačkoli původně seminář zamýšlel diskutovat a konzultovat principy finanční pomoci studentům okolo kulatého stolu s počtem účastníků 30 osob, nakonec se z naší cílové skupiny zaregistrovalo 100 osob. Jak bylo uvedeno výše, rovněž došlo ke shodě přítomných o založení internetového fóra.

2.3. Konzultování

Rovněž probíhala obousměrná výměna informací, názorů či reformních podnětů, přičemž rozhodnutí o tom, co se projednává a jakým způsobem byly konzultace vedeny, bylo v režii zpracovatele reformního návrhu, tj. hlavního expertního týmu projektu Reforma terciárního vzdělávání. Uvedený typ konzultací můžeme označit jako přímý (tedy tváří v tvář).

2.3.1. Techniky konzultací

Byly realizovány konzultace zaměřené na vybrané subjekty veřejnosti. Zde se používá stejných technických postupů jako u připomínkování, přičemž však nejde pouze o sběr informací, nýbrž o oboustranný proces. Sem patří především konzultace s vybranými subjekty s významným vztahem k tématu, např. s občanskými sdruženími, organizacemi zastupujícími podnikatele působícími v dané oblasti či profesními komorami. Konzultace se uskutečnily formou kulatého stolu, kde byly prezentovány principy reformy a nad nimi vedena diskuse. Zástupci nevládních neziskových organizací, které svou činností přispívají k jednotlivým formám adresné finanční pomoci studentům, vnesli a v budoucnu mohou vnést do přípravy návrhu zkušenosti a nezastupitelné hledisko přímo z praxe. Proto s ohledem na dosavadní výsledky byla do budoucna domluvena dlouhodobější spolupráce zejména s řadou subjektů.¹⁶

Jako významný zdroj poskytování informací veřejnosti nejen na české, ale i na mezinárodní úrovni posloužila velká **mezinárodní konference** „*Bílá kniha a jak dál? Reforma terciárního vzdělávání v České republice*“ konaná v Lichtenštejnském paláci ve dnech 16.10.-17.10.2009. Na této konferenci téměř 200 účastníků diskutovalo reformy terciárního vzdělávání probíhající v evropských zemích a principy finanční pomoci studentům. Na závěr konference bylo experty OECD provedeno první zhodnocení české reformy finanční pomoci studentům, které bylo později dopracováno do podoby oficiálního dokumentu (viz příloha č. 3)¹⁷. Mezinárodní konference se zúčastnili celosvětově uznávaní odborníci, kteří posuzují, nebo navrhují systémy reforem financování studentů po celém světě.¹⁸ Výsledky a závěry konference byly velkým přínosem pro další práci expertního týmu. Kapacita sálu nepostačovala zájmu účastníků. Proto byly

¹⁶ Jde zejména o Radu pro reformu vysokoškolského vzdělávání, Výbor dobré vůle Nadace Olgy Havlové, Nadační fond manželů Livie a Václava Klausových, Nadaci Open Society Fund Praha, Studentskou mezinárodní organizaci AIESEC Czech Republic, Studentskou organizaci Ekonom při Vysoké škole ekonomické, Českou studentskou unii (ČeSU), Občanské sdružení studentů Mladí konzervativci, Americkou obchodní komoru (zejména pak firmy, které mají dlouhodobé zkušenosti v oblasti praxe studentů, např. IBM), atd.

¹⁷ http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/sites/default/files/imce/OECD-Expert_Reponse_cz.pdf

¹⁸ Konference se zúčastnil např. Nicholas Barr (navrhoval reformu financování vysokoškolských studentů a systém půjček pro Velkou Británii, Austrálii, dále pak systém půjček v Maďarsku), Pamela Marcucci a Bruce Johnstone, kteří participují na zavádění systémů studentských půjček v řadě zemí (v současné době například v Rumunsku)..

neprodleně po skončení konference zpřístupněny nejen prezentace, ale též videozáznamy nejdůležitějších vystoupení.¹⁹

Významnou roli při přípravě reformy hrála i **účast členů hlavního expertního týmu na zahraničních konferencích**, kde bylo možné v přímé konfrontaci s experty z jiných zemí získávat zkušenosti ze systémů fungujících v zahraničí.²⁰ Za velmi významnou konferenci, kterou je rovněž možné zařadit do vyššího stupně „konzultování“, považujeme mezinárodní konferenci uspořádanou Evropskou investiční bankou „Student Loans: What May Work in East East-Central Europe?“. Na této konferenci participující země představily své současné systémy půjček pro studenty a finanční pomoc a také návrhy změn, které každá ze zemí plánuje.

Významnou mezinárodní akcí, která bude mít bezprostřední vliv na přípravu reformy byl i seminář k projektu EUROSUDENT, v jehož rámci byl proveden výše zmíněný výzkum studentů v ČR. Na tomto semináři konaném ve dnech 23.3. - 24.3.2010 v Praze byly zástupcem ČR v tomto projektu prezentovány výsledky výzkumu provedeného v ČR, dále srovnání systémů finanční pomoci v ČR a Nizozemí a jejich důsledků pro vývoj nerovností v přístupu k terciárnímu vzdělávání. Během semináře byly domluveny bilaterální srovnávací analýzy, jejichž výsledků bude využito při dalším zpřesňování parametrů navrhovaného systému finanční pomoci studentům v ČR.

2.4. Partnerství

2.4.1. Brainstormingy, kulaté stoly a expertní workshopy

Za nejvyšší stupeň zapojení veřejnosti do přípravy návrhu finanční pomoci studentům považujeme tzv. Partnerství v souladu s „Metodikou zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů“. Zpracovatel dokumentu a konzultované subjekty společně pracovali na daném tématu. Konzultovaný subjekt byl v rovnocenném postavení vůči zpracovateli dokumentu, i když bylo nutné přihlížet k tomu, že hlavní odpovědnost a poslední slovo ve výsledné podobě zpracovávané studie měl zpracovatel návrhu finanční pomoci studentům.

Zpracovatel návrhu pravidelně pořádal brainstormingy a workshopy pracovní skupiny, která byla složena z interních a externích týmů včetně vnějších aktérů. Tematické zaměření těchto setkání bylo k problematice a přípravě návrhu principů státních půjček pro studenty, ke zmapování zahraničních systémů finanční pomoci studentům a také k problematice sociální pomoci handicapovaným a jinak znevýhodněným studentům. Tato setkání byla významným zdrojem výměny informací. Brainstormingy a expertní setkání interních a externích týmů se zapojením vnějších aktérů tak umožnily vznik společných studií, jež jsou podkladem a vstupním materiálem pro zahájení práce na RIA.

Za nejvýznamnější výsledky unikátního partnerství považujeme vznik studie proveditelnosti *Regulatorní rámec systému půjček v ČR* a studie *Srovnání právních ráďů vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání*. Unikátnost této spolupráce spočívá v tom, že se podařilo sestavit interní a externí týmy nejlepších odborníků, jejichž členy se stali například bývalý ministr školství, který již v roce 1993 první návrh půjček a sociální pomoci studentům připravoval, dále zástupce Českomoravské záruční a rozvojové banky, bývalý kvestor vysoké školy, pracovníci Ministerstva financí, akademičtí pracovníci z Vysoké školy ekonomické v Praze, významní čeští ekonomové, experti poradenské společnosti KPMG a experti s legislativní specializací z advokátní kanceláře Havel & Holásek. Tato studie vznikala prostřednictvím brainstormingů, které se opakovaly

¹⁹ Viz: <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/english>

²⁰ Seznam zvlášť významných příspěvků členů expertního týmu na domácích a zahraničních konferencích je součástí přílohy č. 12 umístěné na webových stránkách <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/navrh-reformy-financni-pomoci-studentum>, ve které je možné nalézt i významné prezentace.

v přibližně týdenním intervalu. Na společném setkání pak vždy proběhl několikahodinový brainstorming a diskuse interních a externích týmů a bylo stanoveno zadání další práce mezi členy interních a externích týmů do příštího setkání. Při hledání účinného řešení byly brainstormingy a workshopy kombinovány s elektronickou komunikací pracovní skupiny v době mezi jednotlivými zasedáními a všechny zaslané návrhy řešení, které byly zaznamenány, byly dále individuálně zpracovávány jako podklad pro další verzi studie.

Obdobným postupem na principu partnerství vznikla i druhá studie *Srovnání právních řádů vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání*, kdy členové interních týmů při analýze českého právního řádu postupně definovali okruh problémů potřebných k dalšímu řešení, ve kterých je vhodné se inspirovat v zahraničí a hledat příklady dobré praxe. Rovněž s velmi krátkými pracovními intervaly docházelo k pravidelným setkáváním interních a externích týmů specializovaných na právní otázky. Partnerství ve smyslu Metodiky pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů probíhalo na téměř třiceti setkáních. Materiály z těchto setkání jsou důležitým vstupním materiálem pro přípravu věcného záměru zákona a zahájení práce na RIA.²¹

Přílohy zprávy o postupu prací na systému finanční pomoci studentům v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy od 8.5.2009 do 31.3.2010²²

- Příloha č. 1: Studie Regulatorní rámec systému studentských půjček v ČR
- Příloha č. 2: Studie Srovnání právních řádů vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání (s důrazem na nástroje finanční pomoci studentům)
- Příloha č. 3: Nezávislé posouzení návrhu reformy terciárního vzdělávání (včetně návrhu na zavedení finanční pomoci studentům) expertním týmem OECD a vypořádání připomínek expertů OECD expertním týmem
- Příloha č. 4: Hlavní výsledky výzkumu studentů vysokých škol vztahující se k systému finanční pomoci studentům
- Příloha č. 5: Systém půjček pro studenty vysokých škol

²¹ Seznam vnějších aktérů a externích týmů, které se těchto brainstormingů účastnili je součástí přílohy č. 10 dostupný na <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/navrh-reformy-financni-pomoci-studentum>

²² Všechny přílohy jsou dostupné na <http://www.reformy-msmt.cz/financni-pomoc-studentum/navrh-reformy-financni-pomoci-studentum>